

Oppervlaktevondsten uit de La-Tène periode te Isières-La Cavée (provincie Henegouwen, België)

Nick VAN LIEFFERINGE

1. Inleiding

In maart 2007 werd tijdens een veldprospectie op een akkercomplex te Isières (fig. 1) een kleine, maar scherp begrensde vondstconcentratie uit de La-Tène periode aangetroffen. Alle vondsten werden ingezameld op een maïsstoppeveld na een neerslagrijke periode. Het veldonderzoek leverde in totaal 107 artefacten op, hoofdzakelijk bestaande uit aardewerkfragmenten. Het verspreidingspatroon en de aard van het aangetroffen vondsten wijzen op de aanwezigheid van een mogelijk geïsoleerd, aangeploegd (kuil)spoor. De vindplaats bevindt zich op een sterk hellend, erosiegevoelig terrein. In combinatie met de toekomstige ploegwerkzaamheden zal dit jammer genoeg leiden tot een steeds dieper wordende verstoring van de aanwezige bodemsporen in dit gebied. In wat volgt zal een korte beschrijving van de landschappelijke situatie en een beknopte analyse van het vondstmateriaal worden aangeboden.

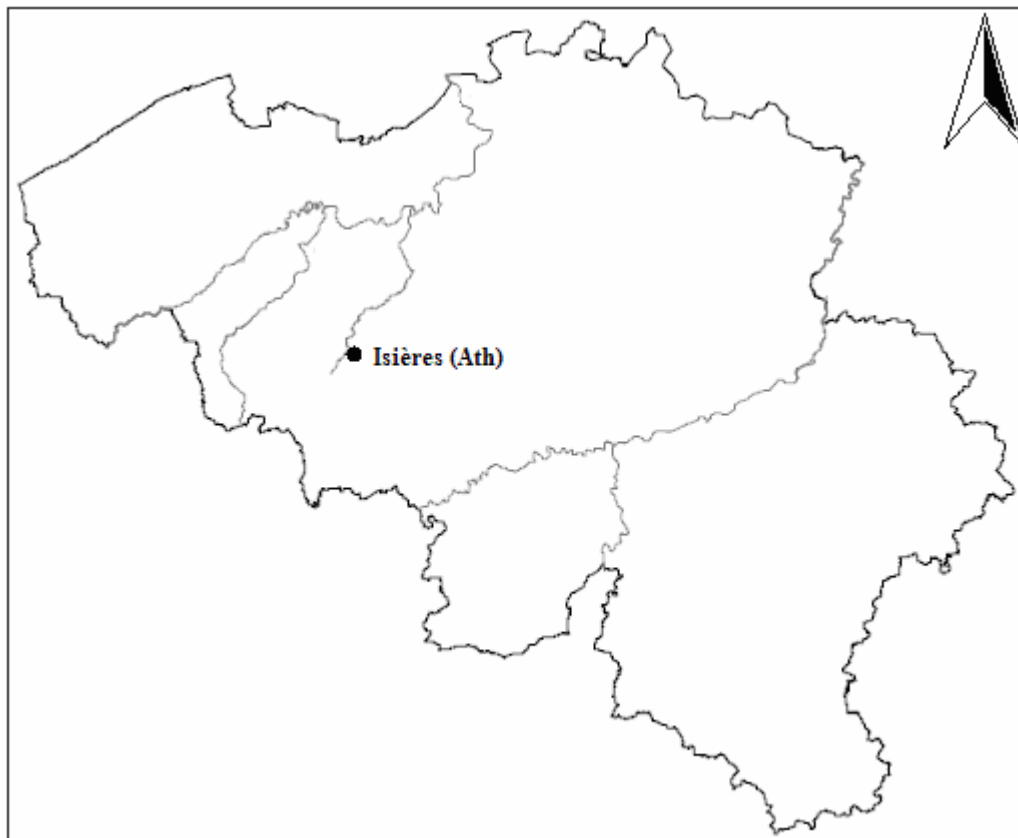

Fig. 1: Situatiekaart.

2. Situering en landschapsbeeld

Isières behoort sedert de gemeentelijke herindeling van 1977 tot de gemeente Ath. De vindplaats (Lambertcoördinaten: 109,489 oost / 151,402 noord) is gelegen op circa 550 meter ten westen van de Dender en ongeveer 500 meter ten zuidwesten van de bedevaartskapel 'Notre-Dame de la Cavée' (°1458) (fig. 2). Deze kapel heeft een fraaie ligging aan het kruispunt van twee holle wegen. Deze holle wegen hebben hun ontstaan te danken aan een samenspel van menselijke (oude pelgrimsroute) en natuurlijke fenomenen in dit sterk golvende leemlandschap.

De vondstconcentratie werd aangetroffen op de oostelijke flank van een leemplateau, op een hoogte van ongeveer 35 meter. Verder naar het oosten bevinden zich de lager gelegen alluviale gronden van de Dendervallei. Een gelijkaardige landschappelijke setting is aanwezig ter plaatse van de verder stroomafwaarts gelegen ijzertijdsite van Nederboelare-*Lazerijveld* in Geraardsbergen (Beeckmans e.a. 1986). Het mag duidelijk zijn dat de inplanting van nederzettingen uit de late prehistorie op de rand van de alluviale vlakte getuigt van de wil om verschillende landschapstypes gelijktijdig te exploiteren. Een mooi voorbeeld hiervan in de leemstreek vormt de situering van een enclos uit de vroege ijzertijd op de zuidoostelijke helling van de Wijngaardberg nabij Tienen (Vlaams-Brabant). Hier geeft de zuidelijke ingang van het complex toegang tot de vochtige gronden van een beekvallei, terwijl de noordelijke ingang uitgeeft op een leemplateau (Martens e.a. 2004).

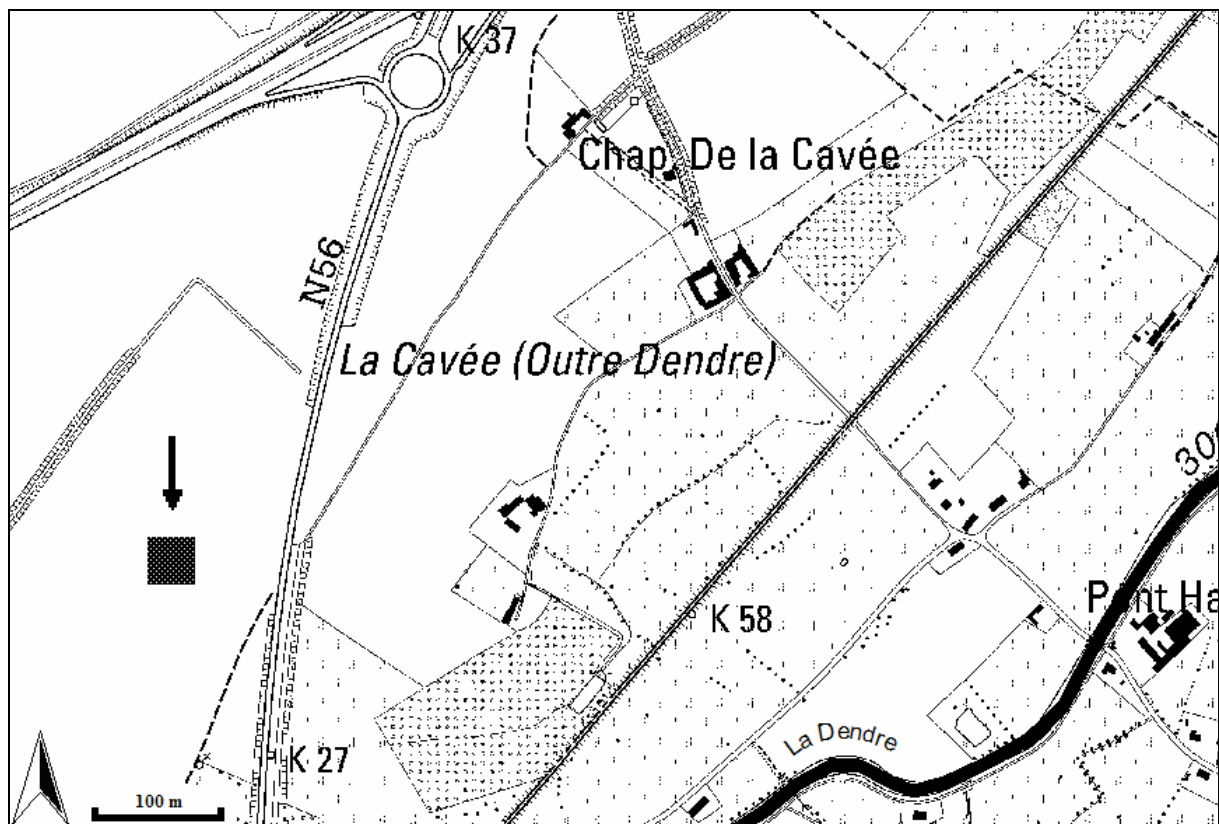

Fig. 2: Situering van de vindplaats.

3. Het vondstmateriaal

Het volledige vondstensemble bestaat voornamelijk uit aardewerk (102 stuks) met een hoge fragmentatiegraad. In combinatie met de hoge vondstdichtheid aan het aardoppervlak zou dit kunnen wijzen op een ernstige aantasting van de vondstniveaus in de ondergrond (zie boven). Verspreid binnen de aardewerkconcentratie werden ook nog drie verbrande leembrokken en twee natuurstenen artefacten aangetroffen. De uitvoering van een gedetailleerde typologische studie bleek als gevolg van het sterk fragmentaire karakter van de vondsten echter nauwelijks realiseerbaar.

3.1. Glad- en dunwandig aardewerk

In totaal werden 24 fragmenten (23,5 %) van dit kwaliteitsvol gebruiksaardewerk aangetroffen. Het betreft handgevormd aardewerk met een donkergrijze kern en oranjebruine tot bruinzwarte, gegladde of licht gepolijste wanden (5 mm - 9 mm). De matig hard gebakken klei is verschaald met fijne chamotte. Bij twee bodemfragmenten zijn op de binnenwand evenwijdige, horizontale gladdingsporen of draairingen zichtbaar. Dit zou erop kunnen wijzen dat deze handgevormde recipiënten nog lichtjes zijn nagedraaid alvorens ze in de veldoven werden gebakken.

Binnen de categorie van het glad- en dunwandig aardewerk bevindt zich o.a. een fragment van een geknikte schaal met licht uitstaande rand (fig. 3.1). Fragmenten van gelijkaardige schalen, te dateren in de La Tène I-fase, werden ook verder stroomafwaarts aangetroffen te Nederboelare-*Lazerijveld* (Beeckmans e.a. 1986). Twee wandfragmenten van recipiënten met een minder scherp geknikt profiel (fig. 3.2 en 3.3) kunnen eveneens in de meest vroege fasen van de La Tène-periode worden gedateerd. Voorts vermelden we drie randfragmenten en twee bodemfragmenten van (kook)potten of bekers (fig. 3.4-8) en een dun wandfragment (fig. 3.9) met een eenvoudige horizontale lijnversiering.

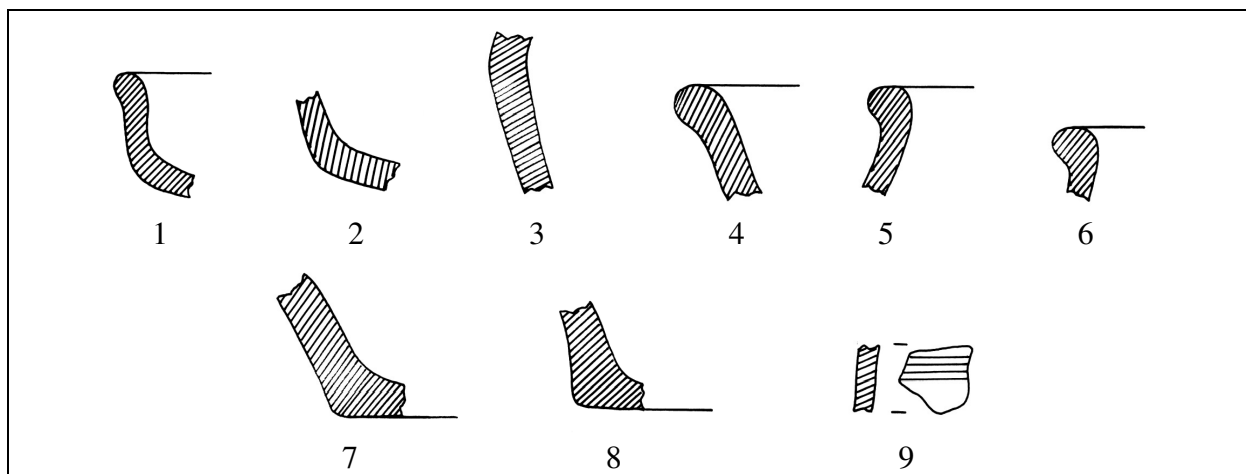

Fig. 3: Fragmenten van kwaliteitsvol gebruiksaardewerk (schaal 2:3).

3.2. Ruw- en dikwandig aardewerk

Met een totaal van 78 fragmenten (76,5 %) lijkt de categorie van het grove gebruiksaardewerk het best vertegenwoordigd te zijn op deze site. Dit zachter gebakken vaatwerk is verschaald met grovere chamotte en/of fijn steengruis dat soms door de wanden heen breekt. De wanden (8 mm - 17 mm) zelf zijn aan de buitenzijde ofwel geëffend (16 fragmenten), geruwd (46 fragmenten) of besmeten (15 fragmenten). De baksels hebben een zeer heterogene kleur, gaande van bruinzwart naar bruin tot oranje-rood.

Op één randfragment van een schaal of kom (fig. 4) na, leverde het grof gebruiksaardewerk voornamelijk moeilijk te determineren wandfragmenten op. Wellicht betreft het hier om fragmenten van kookpotten, voorraadpotten en *situlae*. Op basis van het voorkomen van een redelijke hoeveelheid besmeten aardewerk zouden we dit vondstensemble voorzichtig kunnen dateren in de La Tène I-fase.

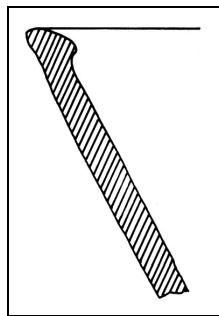

Fig. 4 (schaal 2:3).

3.3. Verbrande leem en natuursteen

Aan het aardoppervlak werden ook drie brokken verbrande leem aangetroffen, waarvan één exemplaar met een opvallende organische verschraling (gras). De brokstukken hebben een kleur die varieert van grijszwart naar oranje-rood (kern) tot beige (wanden). Deze leembrokken zijn mogelijk afkomstig van weefgewichten, netvervaarders en/of huttenleem, maar wegens de sterke fragmentatie zijn ze niet meer als dusdanig te herkennen. Uitstekend bewaarde weefgewichten uit de vroege La Tène-periode werden o.a. aangetroffen op de ijzertijd nederzetting van Lede-*Leedschouwken* (De Swaef & Bourgeois 1986, 41). Ook in Nederboelare-*Lazerijveld* (cf. supra) kwam een fragment van een weefgewicht met een driehoekige of piramidale doorsnede aan het licht (Beeckmans e.a. 1986, 155).

Tijdens de veldprospectie werden ook nog twee fragmenten van natuurstenen voorwerpen aangetroffen. Het eerste artefact is een klein fragment (binnenrand) van een armband in grijsgroene schist (fig. 5.1). Parallel aan deze binnenrand zijn vier concentrische groeven aangebracht die kunnen worden beschouwd als restanten van een specifiek productieproces. Een mogelijk productiecentrum van dergelijke armbanden uit de La Tène-periode werd reeds geattesteerd langs de bovenloop van de Dender in Basècles (gem. Belœil) (Demarez & Brun 1985). Het tweede artefact betreft een fragment van een ring (fig. 5.2) met een buitendiameter van circa 40 mm vervaardigd in een fijn gelaagd beige tot donkerbruin gesteente (mogelijk kleisteen). Het oppervlak van de ring is zorgvuldig geëffend en licht gepolijst. Over de mogelijke functie en datering van dit voorwerp kunnen voorlopig geen uitspraken worden gedaan aangezien gelijkaardige vondstbeschrijvingen vooralsnog lijken te ontbreken in de archeologische literatuur.

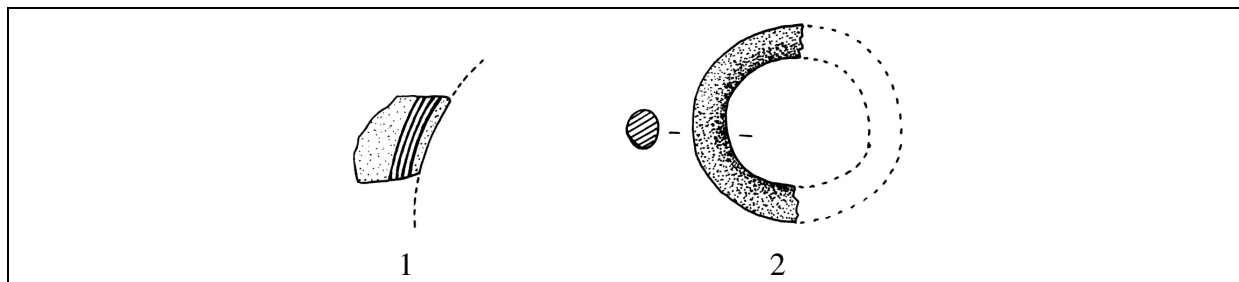

Fig. 5 (schaal 2:3).

4. Conclusie

Het gevarieerde vondstenspectrum wijst op het voorkomen van nederzettingen uit de ijzertijd in de onmiddellijke omgeving van *Isières-La Cavée*. De aanwezigheid van een kleine, maar dense vondstconcentratie op een hellend akkercomplex ten westen van de Dender doet hier de aanwezigheid van minstens één aangeploegd (kuil)spoor vermoeden. Hoewel betrouwbare gesloten contexten vooralsnog ontbreken, kan een gedeelte van het vondstensemble alvast worden gedateerd in de vroegste fasen van de late ijzertijd (La Tène I). Het aardewerk is vergelijkbaar met het materiaal dat in augustus 1985 op het Lazerijveld te Nederboelare in een afvalkuil werd aangetroffen. Bovendien bevinden beide sites zich in een gelijkaardige landschappelijke setting langs de rand van de Dendervallei. Een gelijktijdig bestaan van beide nederzettingen kan dus niet worden uitgesloten. Voortgezet archeologisch onderzoek is echter noodzakelijk om onze kennis van de bewoningsgeschiedenis van de late prehistorie in deze regio verder te verruimen.

Bibliografie

BEECKMANS L., WELLEMAN G. & BORREMANS E., 1986. Nederzettingssporen uit de La Tène-periode te Nederboelare. In: *Het Land van Aalst*, 38, p. 145-158.

DEMAREZ L. & BRUN P., 1985. Un site de production de bracelets en schiste à Basècles (Hainaut). In: LEVA Ch. & CONSTANTIN C. (eds), *Les recherches archéologiques en Hainaut occidental. Bilan 1978-1983*, Actes du colloque d'Antoing (10-11 septembre 1983), Ath, p. 39-45.

DE SWAEF W. & BOURGEOIS J., 1986. *Un habitat de La Tène Ia à Lede (Aalst, Flandre orientale)*, Scholae Archaeologicae, 6, Gent.

MARTENS M., DEBRUYNE T. & ERVYNCK A., 2004. Un enclos à fonction multiple du VIe/Ve siècle dans le Wijngaardberg, Tirlemont (Tienen). In: *Lunula. Archaeologia protohistorica XII*, p. 83-91.